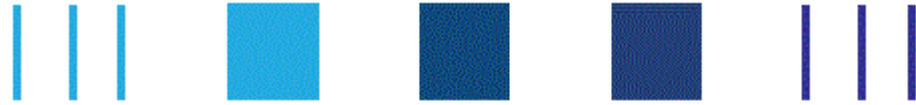

EENHEID VOOR ZELFMOORDONDERZOEK

UNIT FOR SUICIDE RESEARCH

Kan correcte berichtgeving suicide voorkomen?

G.Portzky

C. van Heeringen

Inhoud

- Wetenschappelijke evidentie effect media?
 - Negatief (Werther) effect
 - Positief (Papageno) effect
- Mogelijke mechanismen?
- Rol van de hulpverlener?
- Richtlijnen

1. Effect berichtgeving suïcidaal gedrag?

1.1. Negatief « *Werther* » effect?

Effects of a drug overdose in a television drama on presentations to hospital for self poisoning: time series and questionnaire study

Keith Hawton, Sue Simkin, Jonathan J Deeks, Susan O'Connor, Allison Keen, Douglas G Altman, Greg Philo, Christopher Bulstrode

- UK (Hawton et al., 1999): televisiedrama « Casualty »; ernstige poging met Paracetamol door personage
 - 1ste week na uitzending: 17% meer pogingen in ziekenhuizen
 - stijging Paracetamol-overdosis van 19%
 - 2de week: 9% meer pogingen
 - stijging Paracetamol-overdosis van 23%

Increase in Fatal Suicidal Poisonings and Suffocations in the Year *Final Exit* Was Published: A National Study

Peter M. Marzuk, M.D., Kenneth Tardiff, M.D., M.P.H., and Andrew C. Leon, Ph.D.

Final Exit was a best-selling book that recommended poisoning and suffocation by plastic bag as lethal means of suicide for those with terminal medical illnesses. The authors sought to determine whether the number of suicides involving these methods increased in the United States in 1991, the year the book was published, compared with 1990. Suicidal asphyxiations involving a plastic bag increased 30.8%, from 334 to 437, and poisonings increased 5.4%, from 3,143 to 3,314. There was no change in the number of suicides involving each of the other methods or in the total number of suicides between 1990 and 1991. These ecological data support, but cannot conclusively prove, the hypothesis that Final Exit influenced the choice of lethal means of suicidal individuals.

(Am J Psychiatry 1994; 151:1813–1814)

- VS: Boek « Final Exit »: methodes tot ZM bij terminaal ziekte zoals oa verstikking dmv plastiek zak en zelfvergiftiging (Marzuk et al, 1994): Jaar na publicatie:
 - Aantal ZM dmv verstikking plastiek zak met 31% gestegen; aantal vergiftigingen met medicatie met 5% gestegen
 - Geen stijging totale aantal ZM

- Verschillende OZ naar imitatie-effecten dmv dagelijkse suïcidefrequentie linken aan rapportage v ZM in kranten
 - Significante stijgingen van ZM in de week na berichtgeving (Hassan, 1995; Etzersdorfer et al., 2001; Niederkrotenthaler et al., 2010)
 - Vooral een imitatie-effect mbt methode

WHO (2008):

- wereldwijd > 50 studies
- Systematische reviews consistent dezelfde conclusie: mediaberichtgeving kan leiden tot imitatie van suïcidaal gedrag

1.2. Positief « *Papageno* » effect?

- Wenen (Etzersdorfer et al., 1998): metro vaak gehanteerde methode ZM en ZMrates bleven stijgen; media hierover sensationele berichtgeving → ontwikkeling mediarichtlijnen
 - ZM dmv metro daalde met 75%!
 - Totale ZM rate in Wenen daalde met 20%

The Kurt Cobain suicide crisis: Perspectives from research, public health, and the news media
Jobs, David A.;Berman, Alan L.;O'Carroll, Patrick W.;Eastgard, Susan;Knickmeyer, Steve
Suicide & Life-Threatening Behavior; Fall 1996; 26, 3; ProQuest
pg. 260

The Kurt Cobain Suicide Crisis: Perspectives from Research, Public Health, and the News Media

David A. Jobs, PhD, Alan L. Berman, PhD,
Patrick W. O'Carroll, MD, MPH, Susan Eastgard, MSW,
and Steve Knickmeyer

- Jobs et al. (1996): ZM Kurt Cobain → vrees copycats → proactieve reactie vanuit media → ZM voorgesteld als zinloze manier van probleem-oplossing
 - Op enkele anekdotische imitatieverhalen na, waren er geen copycat-effecten

Role of media reports in completed and prevented suicide: Werther v. Papageno effects

Thomas Niederkrotenthaler, Martin Voracek, Arno Herberth, Benedikt Till, Markus Strauss, Elmar Etzersdorfer, Brigitte Eisenwort and Gernot Sonneck

- Niederkrotenthaler et al. (2010): OZ naar associatie tss 497 krantenberichten en nationale ZMrates:
 - Naast negatieve effecten, ook positieve effecten:
 - Wanneer suïcidale ideatie wordt belicht (wordt niet gevolgd door ZM of poging) → 'verder leven' wordt benadrukt
 - Ook bij berichten over personen met pogingen in het verleden die andere copingsmechanismen aanleren
 - Term: 'Papageno-effect'
 - Media kan ook betrokken worden bij ZMpreventie

2. Belangrijke mechanismen

- Zowel voor negatief als positief effect → leren door modellering of imitatie → verwerven van nieuwe gedragspatronen door observatie van het gedrag van een model
- Effecten van berichtgeving/rapportage op emotionele en mentale toestand?
 - OZ Till et al (2010): effect van suicide films op niet-suicidale/niet-depressieve kijkers → significant effect op stemming, toename innerlijke spanning en hogere scores op depressie-vragenlijst MAAR ook positieve effecten

- Berichtgeving niet representatief voor de officiële ZMrates en hebben neiging om sensationele, uitzonderlijke suicides te overbelichten (Sisask & Värnik, 2012)
- Berichtgeving kan ZM 'normaliseren' → vaak wordt 1 trigger als dé oorzaak weergegeven → voorstellen als aanvaardbare oplossing bij moeilijkheden vooral bij frequente en herhaalde berichtgeving (Thom et al., 2012)
- Type berichtgeving: ZM door 'celebrities' significante associatie met toename in ZM:
 - schatting van 0,26 toename in ZMrates (op 100,000) in de maand na berichtgeving (Niederkrötenhaler et al., 2012)
 - 14x meer kans copycat-effecten (Stack, 2000)

- Medium: TV-berichtgeving 82% minder kans tot imitatie-effecten dan krantenberichten (Stack, 2000)

- Risico copycats verhoogd significant bij (Niederkrötenhaler et al., 2010):
 - Repetitieve rapportering van dezelfde ZM
 - Refereren naar een 'suicide-epidemie'
 - Wanneer als oorzaak van ZM de toename van maatschappelijke problemen wordt weergegeven
 - Wanneer publieke mythes worden weergegeven

3. Correcte berichtgeving als preventiestrategie

- Wordt gezien als belangrijke preventiestrategie;
 - Onderdeel van verschillende nationale preventieplannen
 - In Vlaanderen onderdeel van Vlaams Actieplan Suicidepreventie
- Vlaanderen: Mediarichtlijnen voor journalisten uitgewerkt door Werkgroep Verder (zie www.werkgroepverder.be)

- Kunnen deze richtlijnen ook van belang zijn voor psychiaters/psychologen/hulpverleners?
 - Interviews met (GGZ)-professionelen wordt aangemoedigd in mediarichtlijnen (Suicide Prevention Resource Center, 2007)
 - Wordt bevestigd door Till et al. (2013) maar wijzen op voorzichtigheid:
 - Interviews met experts worden frequent geplaatst in een sensationele context (Niederkrötenhaller et al., 2010)

4. Richtlijnen correcte berichtgeving over suïcide

- Wat zeggen?
 - Officiële cijfers feitelijk benoemen (Agentschap Zorg en Gezondheid, EZO,...). In geval van statistisch significant aangetoonde stijgingen, kunnen termen als 'gestegen', 'hoger'
 - Wees waakzaam voor de verschillen (suïcide – suïcidepogingen – suïcidale gedachten). Geef de juiste cijfers.
- Wat beter niet zeggen?
 - Vermijd sensatie; cijfers niet benoemen als 'epidemie', 'dramatische stijging'; verhoogt hopeloosheid en machteloosheid.
 - Verwar geen cijfers van suïcide met suïcidepogingen of suïcidale gedachten.

- Benadruk de complexiteit van suicide en het feit dat meerdere oorzaken een rol spelen. Benoem de evidence-based risicofactoren.
- Benadruk het verschil tussen oorzaken en aanleidingen/triggers (relatie breuk, pesten,...)
- Vermijd eenvoudige verklaringen met vermelding van 1 oorzaak. (Bv: pesten leidt tot zelfmoord). Dit is in strijd met de complexiteit van suicide en verhoogt risico op identificatie bij kwetsbare personen.
 - Vermijd triggers te benoemen als dé oorzaak

- Probeer mythes te doorprikken
Bv. Mythe: 'Zelfmoord kan je toch niet voorkomen.'
 - Vermelden dat suïcide kan voorkomen worden, dat preventie bestaat (~Vlaams Actieplan Suïcidepreventie)
 - Vermelden dat suïcidaal proces kan gestopt worden
 - Aanmoedigen van hulpzoeken en informatie geven waar hulp kan gevonden worden
 - Vermeld crisislijnen (Zelfmoordlijn) en hulpverlening
 - Benoem beschermende factoren zoals sociale steun, hulpzoeken
- Ga niet te diep in op gedetailleerde beschrijvingen (methode en plaats). Concrete info kan het risico verhogen bij kwetsbare personen.
- Vermijden van taal die suïcide romantiseert/positief labelt (bv 'moedig', 'voor altijd samen', vermijd woorden als 'succesvolle suïcide'/ 'geslaagde suïcide')

- Mythe: 'Degene die erover praten, doen het niet.'
 - Bespreek signalen die er kunnen zijn. Geef aan dat herkenning hiervan moeilijk is maar dat ze aanwezig kunnen zijn.
 - Stimuleer om verder te peilen bij signalen en het belang van praten/hulpzoeken
- Leg geen nadruk op het ontbreken van signalen. Bv 'niemand had het zien aankomen', 'het is niet te begrijpen', 'alles ging goed'...

Wees extra voorzichtig bij eerder uitzonderlijke (omstandigheden) suicides!

Conclusie

- Mediaberichtgeving kan leiden tot imitatie van suicidaal gedrag bij kwetsbare personen
- Voorzichtige en correcte mediaberichtgeving kan ook preventief effect hebben
 - Ook HV spelen kunnen hierbij betrokken worden